

Anti-pestprotocol ICBS Het Koraal

Versie

December 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Waaron wij kiezen voor een anti-pestprotocol.....	2
1.1 Missie.....	2
1.2 Doelstellingen.....	3
1.3 Anti-pestcoördinatoren.....	3
2. Achtergrondinformatie	4
2.1 Wat verstaan wij onder pesten?	4
2.2 Kenmerken van een pester	5
2.3 Kenmerken van de gespeste	5
2.4 Signalen die wijzen op pestgedrag	6
3. Werkwijze om pestgedrag tegen te gaan.....	7
4. Stappenplan in geval van pestgedrag.....	8
Bijlagen	9
Bijlage 1: Stappenplan Stop! Hou op !	9

1. Waaron wij kiezen voor een anti-pestprotocol

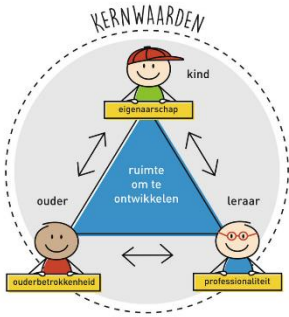
1.1 Missie

De missie van ICBS Het Koraal luidt: *ICBS Het Koraal staat voor onderwijs dat het beste uit ieder kind halt. Wij leren kinderen de vaardigheden die zij nodig hebben voor nu en de toekomst.*

Wij streven naar een pedagogisch klimaat, waarin kinderen zich veilig en geborgen voelen, waardoor ze optimaal tot ontwikkeling kunnen komen.

Binnen ICBS Het Koraal zouden zich echter situaties voor kunnen doen die afbreuk doen aan het veilige pedagogische klimaat. Pestgedrag is daar een voorbeeld van. Pestgedrag vormt niet alleen een belemmering in de voortgang van het leerproces, maar doet ook inbreuk op onze visie.

Het tegengaan van pesten is een team-effort, niet alleen de groep, het individuele kind en de leerkracht, maar ook de ouders worden intensief bij dit protocol betrokken, omdat pestgedrag niet alleen binnen schooltijden plaatsvindt.

Binnen de educatieve driehoek krijgen kinderen de ruimte om zich op sociaal-emotioneel gebied, te ontwikkelen.

Met behulp van dit anti-pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school niet alleen aanpakken nadat een peestsituatie is gesignaleerd, maar ook pestgedrag voorkomen, door dit gedrag met al zijn aspecten, gevolgen en de erbij horende rollen van pester, meeloper en gepeste bespreekbaar te maken.

1.2 Doelstellingen

Dit anti-pestprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

- ✚ De leerkrachten kunnen het pestgedrag signaleren en onderkennen.
- ✚ Het anti-pestprotocol vormt een plan van aanpak ten aanzien van:
  - ✓ Het voorkomen van pestgedrag
  - ✓ Het tijdig signaleren van pestgedrag
  - ✓ Het remediëren van pestgedrag
  - ✓ De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en te remediëren

Met dit anti-pestprotocol hopen wij als leerkrachten van onze school, samen met de leerlingen en ouders een positieve en effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van pestgedrag.

1.3 Anti-pestcoördinator

Mevr. M. (Marloes) Bart

Email: anti-pestcoördinator@het-koraal.nl

2. Achtergrondinformatie

2.1 Wat verstaan wij onder pesten?

Pesten en plagen, waar zit het verschil?

PLAGEN

- ✚ Is onschuldig, en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.
- ✚ Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk.
- ✚ Speelt zich af tussen 'gelijken'.
- ✚ Is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn.
- ✚ Meestal één tegen één.
- ✚ Wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.

PESTEN

- ✚ Gebeurt berekenend. Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
- ✚ Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig.
- ✚ Ongelijke strijd. De onmachtgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pestkop.
- ✚ De pestkop heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
- ✚ Meestal een groep (pestkop en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
- ✚ Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pestkoppen zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).

GEVOLGEN

- ✚ 'Schaafwond' of korte draaglijke pijn (hoort bij het spel).
- ✚ De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd.
- ✚ Men blijft opgenomen in de groep.
- ✚ De groep lijdt er niet echt onder.

GEVOLGEN

- ✚ Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.
- ✚ Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam.
- ✚ Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind.
- ✚ De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig, en men wantrouwt elkaar.

2.2 Kenmerken van een pester

Hoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'Pester' kunnen opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- ✚ Staat vrij positief tegenover geweld, agressie, en het gebruik van stoere taal.
- ✚ Imiteert graag agressief gedrag.
- ✚ Is vlugger agressief, gebruikt meer geweld.
- ✚ Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- ✚ Is vrij impulsief.
- ✚ Heeft de neiging anderen te overroepen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- ✚ Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.
- ✚ Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- ✚ Heeft moeite met regels, grenzen, en eigen of door anderen opgelegde regels.
- ✚ Schat situaties verkeerd in.
- ✚ Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- ✚ Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.).
- ✚ Lijdt vaak aan een negatieve faalangst.
- ✚ Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.
- ✚ Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- ✚ Geniet respect uit angst en niet uit waardering.
- ✚ Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

2.3 Kenmerken van de gepeste

Hoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'Gepeste' kunnen opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken, en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die gepest worden, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- ✚ Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- ✚ Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- ✚ Is meestal fysiek zwakker.
- ✚ Is eerder in zichzelf gekeerd.
- ✚ Is geneigd zich onderdanig of gediensstig te gedragen.
- ✚ Is onzeker in zijn sociale contacten.
- ✚ Durft niet op te komen voor zichzelf.
- ✚ Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk, dat hij het verdient om gepest te worden.
- ✚ Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.

- ✚ Voelt niet goed aan, welke afspraken of normen er binnen de groep gelden.
- ✚ Reageert niet op de gepaste manier op druk: Begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pestkoppen na te bootsen, maar faalt daarin.

2.4 Signalen die wijzen op pestgedrag

Signaleren van pestgedrag gaat op twee manieren:

- ✚ Jaarlijks worden in de groepen 3 t/m 8 de leerlingvragenlijsten en leerkrachtvragenlijsten van Zien! en in de kleutergroepen wordt twee keer per jaar Kijk! ingevuld. Ook wordt er gewerkt met een groepsplan Sociaal gedrag. De data die hieruit voortkomt wordt tijdens datateams geanalyseerd en tijdens groepsbijeenkomsten en oudergesprekken besproken. Naar aanleiding daarvan wordt besloten of het stappenplan in werking moet worden gesteld.
- ✚ Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen pestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

- ✚ Het kind heeft blauwe plekken, of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken, en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is.
- ✚ Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- ✚ In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- ✚ Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- ✚ Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.
- ✚ Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen, of het blijft over.
- ✚ De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- ✚ Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt, en is meteen na de bel weer weg. Op zondagavond of voor het kind naar een club moet, is het bijzonder gestresst, en zoekt redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Signalen bij de pester:

- ✚ Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren van de slachtoffers, die zich hebben verdedigd.
- ✚ Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op instructies van de pestkop.
- ✚ Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.

- ✚ Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- ✚ Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- ✚ Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- ✚ De pestkop is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- ✚ De pestkop kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- ✚ Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- ✚ Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgbaar en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

3. Werkwijze om pestgedrag tegen te gaan

1. In de lessen, tijdens kringgesprekken en in het bijzonder tijdens de groepsbijeenkomsten, wordt gericht aandacht besteed aan de volgende kenmerken van pestgedrag:
  - ✚ De achtergronden van pestgedrag
  - ✚ De structuren van pestsituaties
  - ✚ De kenmerken van de gepeste
  - ✚ De kenmerken van de pestkop
  - ✚ De kenmerken van de volgelingen
  - ✚ De gevolgen van het pestgedrag
2. Het bevorderen van wederzijds respect en waardering van de leerlingen onderling, met als uitgangspunt dat we er allemaal bij horen en dat we samen verantwoordelijkheid dragen voor een veilig pedagogisch klimaat.
3. De leerkrachten hebben kennis en inzicht m.b.t. alle aspecten van pestgedrag, en zijn vaardig in het signaleren en remediëren van pestgedrag. Alle leerkrachten zijn in het bezit van een pestprotocol en handelen conform de hierin genoemde afspraken en stappen.
4. In alle groepen worden duidelijke groepsafspraken gehanteerd, die met de leerlingen worden besproken. Deze afspraken hangen, naast de schoolafspraken (wij horen er allemaal bij, wij houden rekening met elkaar, wij zorgen goed voor alle spullen), voor iedereen goed zichtbaar op de datamuur in de groep. Indien gewenst komen de groepsafspraken en/ of schoolafspraken ook in de datamap.

5. In alle leerlinggroepen worden duidelijke gedragsafspraken t.a.v. pesten gehanteerd. Alle kinderen kennen het stappenplan Stop! Hou op! (zie bijlage 1) en weten wat de gevolgen zijn wanneer deze niet wordt opgevolgd.
6. Op ouderavonden en groepsbijeenkomsten wordt, afhankelijk van de situatie, thematisch aandacht besteed aan alle aspecten van pestgedrag. Tijdens de algemene ouderavond aan het begin van het schooljaar, worden ouders op de hoogte gebracht van de Stop!-methode en dit protocol.
7. De leerkrachten en overblijfskrachten hebben een actieve rol op het schoolplein, er wordt toezicht gehouden en er wordt daarbij gerefereerd aan de schoolafspraken en groepsafspraken.
8. Jaarlijks worden in de groepen 3 t/m 8 de leerlingvragenlijsten en leerkrachtvragenlijsten van Zien! ingevuld. De data die hieruit voortkomt wordt tijdens datateams geanalyseerd en tijdens groepsbijeenkomsten en oudergesprekken besproken.
9. Twee keer per jaar wordt in de groepen 1 en 2 het sociaal-emotionele gedeelte van Kijk! Ingevuld. Ook wordt er gewerkt met het groepsplan sociaal gedrag. De data die hieruit voortkomt wordt tijdens datateams geanalyseerd en tijdens groepsbijeenkomsten en oudergesprekken besproken.

4. Stappenplan in geval van pestgedrag

Indien pestgedrag gesignaleerd wordt, wordt het volgende stappenplan in werking gezet, altijd in overleg met de anti-pestcoördinator. Het is van belang om snel te handelen.

1. Gesprek met betrokken leerlingen.
2. Groepsbijeenkomst over pesten, gepest worden, meelopen en het voor elkaar opnemen.
3. Stappenplan met groep opstellen: Wat gaan we doen om ervoor te zorgen dat pestgedrag niet meer voorkomt?

Indien dit niet werkt (in overleg met anti-pestcoördinator en directie):

4. Gesprekken met de betrokken kinderen en de ouders van de betrokken kinderen (aparte gesprekken!).
5. Intensief plan voor zowel de betrokken kinderen als de hele groep.
6. Plan regelmatig evalueren met verschillende betrokkenen.

Voor elk geval van pesten vindt er een overleg met de anti-pestcoördinatoren plaats en wordt er een plan van aanpak op maat voor de situatie gemaakt.

Bijlage 1: Stappenplan Stop! Hou op!

STOP = STOP

Het kind zegt STOP, ik wil niet dat....

De reactie op een “door de stop heengaan” is het volgen van de het stappenplan.

1. De benadeelde meldt zich bij de leerkracht.
2. De leerkracht laat het kind, dat door de stop heen ging, bij zich komen.
3. De leerkracht geeft de kinderen de opdracht om hun probleem uit te praten, en als dat gelukt is, om dat te melden. Ze hoeven verder niet te zeggen hoe ze het opgelost hebben, of wat het probleem was.
4. De kinderen komen weer bij de leerkracht en melden, dat ze er uit gekomen zijn, of dat ze er niet uitkomen. Als het ene kind meldt, dat ze er uit gekomen zijn, dan vraagt de leerkracht nog aan het andere kind of hij het probleem ook opgelost vindt. Zo ja, dan kunnen de kinderen weer gaan spelen, en als het andere kind het probleem nog niet opgelost vindt, dan moeten ze weer gaan praten. Indien de kinderen aangeven dat ze er niet uitkomen, dan volgt punt 5. Het is pas opgelost als iedereen blij is!
5. Indien de kinderen er niet uitkwamen, dan komt de leerkracht erbij en vraagt: “Wanneer is het probleem opgelost voor jou?” Dit vraagt de leerkracht aan beide kinderen (om de beurt). De leerkracht vraagt dus niet: “Wat is er gebeurd?”.
6. Indien het probleem niet opgelost wordt en de kinderen toch precies willen vertellen wat er is gebeurd, dan is de kans groot, dat de ondergrondse strubbelingen, al langer aan de gang zijn. Maak dan een afspraak voor een uitvoerig gesprek.
7. Richt je in een gesprek, nadat alle ellende van het verleden besproken is, op hoe het in de toekomst verder moet gaan. Als een kind blokkeert volgt punt 8.
8. Een kind kan blokkeren of gaan mokken, omdat het kind:
  - ✚ Verwacht dat een ander zich niet aan de afspraken houdt
  - ✚ Een zwak zelfbeeld heeft
  - ✚ Nog niet genoeg sociale vaardigheden in huis heeft
  - ✚ Teveel in het gevoelsgebied blijft hangen
  - ✚ In het verleden “geleerd” heeft dat mokken extra aandacht geeft
  - ✚ Vaak zijn zin krijgt (door mokken)

Als een kind verwacht, dat de ander zich toch niet aan de afspraak zal houden, dan kan de leerkracht proberen uit te vinden, waarom het kind dat verwacht. Heeft het kind weinig vertrouwen in alle kinderen of alleen in dat ene specifieke kind (en wellicht terecht). Maak dan goede afspraken, waarin beloningen en sancties kunnen worden opgenomen.